

מאמרי

בשעה שהקדימו – ה'תשמ"ה; ה'תשמ"ז

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ בהר, כ"ף אייר, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

לוי יצחק בן חנה

בקשר עם יום הולדתו – ל"ג בעומר

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

מתוך אושר, שמחה והרחבה בגו"ר

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה

ונחת רוח חסידותי מכל יוצאי חלציו

ברוב טוב גשמי ורוחני ומתוך שמחה וטוב לבב

ויצליח בכל אשר יפנה באופן דלמעלה מדרך הטבע

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

שביום חמישי בסיון מוסיפים בהקדמת נעשה לנשמע (עם כל התוצאות שבדבר), ומיד לאח"ז באים לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות⁴⁸, ותיכף לאח"ז — ועוד קודם לזה — לקבלת התורה באופן שכולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם⁴⁹. וכל ענינים אלו — באופן שלא עיכבן אפילו כהרף עין⁵⁰, שנעשים במהרה בימינו ממש, בעגלא דידן.

(49) ירמי' לא, לג.

(48) לשון ברכת רבותינו נשיאנו בקשר

(50) ע"פ מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

לחג השבועות — נתבאר בלקו"ש ח"ד ע'

1307. ח"ח ע' 272. ועוד.

הוספה

ב"ה. יו"ד אייר תשי"ד

ברוקלין

שלום וברכה!

... אף שבאופן רשמי ההנהלה היא ביד חברי ההנהלה, בכ"ז כמו בכל מנגנון פעולות כל חלק ממנו נוגע לפעולת הכל וגם לפעולת כל חלק וחלק, ולפעמים הנה מרץ אלו שבאופן רשמי אינם בהנהלה והתענינותם נוגע יותר מאשר זה של ההנהלה, וכיון שזכה לקחת חלק פעיל במוסד הנושא עליו שם כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר שמא מילתא היא וכפי המבואר בתורת החסידות שדרך השם נמשך החיות, הרי בודאי ימשיך בחלק יפה וטוב זה שלו לעבוד ככל אפשריותו ויכולתו ... באופן המתאים מבלי להתחשב בזה שאפשר אחרים אינם ממלאין חובתם כדבעי, כי הרי כאו"א מאתנו עובד מפני הענין ולא בשביל לחקות מעשה רעהו ובפרט בענין חיוני כ"כ כמו עבודה בחינוך על טהרת הקדש, ואין לך דבר העומד בפני הרצון שכשיעשה בזה הנה בודאי יומשך על ידו תוספת הצלחה בהצלחת וקירוב לבם של בני ובנות ישראל לאבינו שבשמים.

... בברכת הצלחה בכל הני"ל.

שמא מילתא היא: ראה ברכות ז, ב. יומא פג, ב. ועוד.

וכפי המבואר בתורת החסידות שדרך השם נמשך החיות: ראה או"ת להה"מ סי"ד. לקו"א להה"מ סרמ"ד. תניא שעהיחודה פ"א. לקו"ת בהר מא, ג. ובכ"מ. ואין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בהר, כ"ף אייר הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמרי ד"ה בשעה שהקדימו שנאמרו בהתועדויות אור לד' סיון ה'תשמ"ה; ליל ערב חג השבועות ה'תשמ"ז, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

לפני לג בעומר, ה'תשנ"ט,

צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע,

ברוקלין, נ.י.

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

תוכן המאמרים

בשעה שהקדימו, אור לד' סיון, ה'תשמ"ה

קבלת עול מלכות שמים, קבלת עול מצוות, והקדמת קבלת עול מלכות שמים לעול מצוות – בדוגמת ג' העניינים דנעשה ונשמע והקדמת נעשה לנשמע.

נעשה ונשמע – קבלת עול, שהו"ע עיקרי בקיום המצוות, וכנוסח ברכת המצוות: אשר קדשנו במצוותיו וצווננו – נעשה, וסיום נוסח הברכה בכל מצוה בפ"ע – נשמע.

ובכללות הו"ע הביטול אל הרצון, ולכן ה"ז בהתאם להחילוק בהרצון, וכמו שהרצון הוא בתוקף יותר בחוקים מאשר במשפטים.

וכמו החילוק בין ההתבוננות בשפלות האדם הקשורה עם סור מרע, בירור בין אוכל לפסולת, להתבוננות בגדלות הא"ל הקשורה עם עשה טוב, עבודה בטוב גופא, בירור אוכל מתוך אוכל; בע"ת וצדיקים; הליכה מלמטה למעלה – תפלה, והליכה מלמעלה למטה – תורה.

וזהו"ע נעשה ונשמע: נעשה – ענין העשי' שע"ז מתקשר עם הרצון (מלמטה למעלה); ונשמע – המשכת וירידת השכל להתבונן בעניינים שלמטה ולקבץ הניצוצות שבהם.

ולמעלה מזה הו"ע הקדמת נעשה לנשמע – ביטול לבעל הרצון, למעלה מחילוקי דרגות וצירור.

ודגא זו היא למעלה מענין הכתר, שעם היותו מקיף, יש לו שייכות וערך למדת והגבלת הראש, ולכן הכתרים הם רק כנגד נעשה ונשמע, אבל לא כנגד הקדמת נעשה לנשמע.

בשעה שהקדימו, אור לערב חג השבועות, ה'תשמ"ז

ב' עניינים בכתרים – הכתרים שקשרו המלאכים לבנ"י (בגמרא), והעטרות שעשו בני המדינה למלך (במדרש):

עשיית כתרים למלך הוא כללות ענין עבודת בנ"י.

והסדר בזה, שתחילה ישנו הסיוע של המלאכים בעבודת בנ"י, שזהו"ע הכתרים שנותנים המלאכים לבנ"י עבור הקדמת נעשה לנשמע, שישנה גם בכל יום בק"ש, בהקדמת קבלת עול מלכות שמים (נעשה) לקבלת עול מצוות (נשמע) – שזהו ענין השוה לכל נפש גם ע"פ נגלה דתורה;

ובזמנים מיוחדים באים לדרגא נעלית יותר בעבודה – כמבואר בפנימיות התורה, מדרש, שבו גנוזין סודות התורה – שבנ"י עושים ג' כתרים למלך, ומקבלים ב' כתרים מהמלך, וענין זה חודר ונמשך בב' הכתרים שקבלו מהמלאכים.

וזהו כללות העבודה באופן השוה לכל נפש, ברובא דרובא, גם ע"פ החלק הגלוי שבתורה, שהרי הענין דהקדמת נעשה לנשמע (שעל זה נאמר בש"ס שהמלאכים נתנו לבנ"י שני כתרים) הוא פסוק בתורה: שהכל מודים בזה³⁷, ולכן הרי זה ענין שצ"ל תמיד, כפי שבא בפועל בדיבור בעבודת כל יום ע"י הקדמת פרשה ראשונה לפרשה שני' דק"ש (כנ"ל).

ולאח"ז בזמנים מיוחדים כו', באים לדרגא ועבודה נעלית יותר, שזהו מש"נ דוקא בפנימיות התורה (שזהו חלק המדרש שבתורה, אגדה, שרוב סודות התורה גנוזין בה, כמ"ש רבינו הזקן באגה"ק³⁸), שבנ"י עושים ג' כתרים למלך, ועד שבאים לדרגא נעלית יותר, שנעשים ראויים לכך שהמלך נותן כתר אחד בראשו, ושני כתרים בראש בני המדינה, ועד – בראש בניו, בני בכורי ישראל³⁹, בנים אתם להו"י אליקים⁴⁰, והיינו, שאין אצלם מציאות אחרת מלבד היותם בנים, ועד שפועל גם בנוגע לגוף החומרי שנדמה בחומריותו לגופי אוה"ע (שלכן נאמר על זה ובנו בחרת מכל עם ולשון⁴¹), שיהי' באופן שלא בדומה כלל לגופי אוה"ע, עי"ז שמתגלה בו כח הפועל בנפעל (ע"ד מ"ש⁴² ונגלה כבוד הו"י וראו כל בשר גו'), ועד כדי כך, שמזון הנשמה נעשה ע"י הגוף⁴³ (שנוסף על ההסברה שבדבר בכ"מ⁴⁴, הרי אין ענין יוצא מידי פשוטו).

ולאחרי שמקבלים מהמלך את שני הכתרים, הרי זה חודר ונמשך גם בשני הכתרים שיש להם מצד הענין דהקדמת נעשה לנשמע, ועד שלגבי הכתרים שמקבלים מהקב"ה, הרי הם בבחי' שרגא בטיהרא מאי אהני⁴⁴.

(ה) **ויק"ר** שהדיבור בעניינים אלו, ובפרט שלאח"ז תהי' ההתבוננות בדברי הרב⁴⁵ (שמהם נלקחו הדברים) באופן דאותיות מחכימות⁴⁶, ותן לחכם ויחכם עוד⁴⁷, ימהר עוד יותר את כל העניינים האמורים, ויוסף הצלחה מרובה בענין הקדמת נעשה לנשמע, באופן שבכל רגע ורגע

37) סנהדרין לג, ב. הוריות ד, א.
 38) סכ"ג (קלז, א).
 39) שמות ד, כב.
 40) פ' ראה יד, א.
 41) ברכות ק"ש. תניא פמ"ט (סט, סע"ב 298).
 42) מגדל עוז ה' אישות פ"ד ה"ט. ה' גירושין פ"א ה"ו. של"ה קצא, ב. וראה המשך תער"ב ח"ג ריש ע' אישפג.
 43) סה"מ תרל"ז ח"א ע' סד. ח"ב ע' 47 משלי ט, ט.
 44) תרכב ואילך. תרנ"ט ע' ק ואילך. תרח"ץ ע' ריז ואילך.
 44) חולין ס, ב.
 45) ראה גם סה"מ תש"ח ע' 296. ע'
 46) מגדל עוז ה' אישות פ"ד ה"ט. ה' גירושין פ"א ה"ו. של"ה קצא, ב. וראה המשך תער"ב ח"ג ריש ע' אישפג.
 47) משלי ט, ט.

לבנ"י עבור הקדמת נעשה לנשמע, ואח"כ יש זמנים מיוחדים שבהם מגיעים לדרגא נעלית יותר בעבודה, שעושים בעצמם את כל ג' הכתרים.

(ד) **והענין** בזה, דהנה¹⁹, ענין הקדמת נעשה לנשמע ישנו גם בעבודת כל יום, שזהו"ע הקדמת פרשת שמע²⁰ לפרשת והי' אם שמוע²¹, כמארז"ל²² למה קדמה כו' כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצוות, והיינו, שתחילה ישנו הענין הכללי דקבלת עול מלכות שמים (נעשה), ורק לאח"כ באה קבלת עול מצוות, שענין המצוות קשור עם פרטים כו', הבנה והשגה (נשמע), אלא שבהבנה והשגה גופא צ"ל יסוד העבודה ושרשה²³, שזהו"ע קבלת עול מצוות (אע"פ שהמצוות ניתנו כדי לצרף בהם את הבריות²⁴, כמובן ומבואר בכ"מ). ועל ענין זה יש סייעתא מלמעלה, ע"י המלאכים, שהם השלוחים של מעלה [כדאיתא באגה"ק²⁵ ומבואר בכ"מ²⁶ שבשעה שהמלאך עושה שליחותו אזי נקרא בשם הוי', שזהו אמיתית ענינו של שליח שנעשה כמותו דהמשלח²⁷, ועד כמותו ממש²⁸. וכמו מצוות, שענינם צוותא וחיבור²⁹, כמובא בלקו"ת³⁰ מ"ש במדרש תנחומא³¹ [מלשון נחמה על הגלות, שאז נעשה אמיתית ענין התנחומין, ותנחומין בכפלים³², ע"ד הענין דכפלים לתושי"ב³³ בתורה³⁴, שזוהי שלימות לגבי המעמד ומצב שלפנ"ז בתורה גופא] היו מכבדין את המצוות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו, שזהו"ע נתינת הכתרים שכנגד נעשה ונשמע ע"י המלאכים, שענין זה הוא ע"ד המבואר בדרושי חסידות³⁵ בנוגע לתפלתם של ישראל שיש בה פעולת מלאכי השרת דגפיף להון ונשיק להון כו'³⁶, והיינו, שהתפלה היא תפלה של ישראל, אבל יש צורך בפעולתם של מלאכי השרת להעלות את תפלתם של ישראל באופן שתתקבל ותהי' בהתחברות עם הקב"ה שאליו מתפללים כו'.

(19) ראה לקו"ת בהעלותך לד, ד. שה"ש כב, א. אוה"ת שבועות ע' קלח. תרומה ע' א'שסו ואילך. המשך תעריב פס"א (ח"א ע' קנא). סה"מ תש"ט שם.
(20) ואתחנן ו, ד ואילך.
(21) עקב יא, טז ואילך.
(22) ברכות רפ"ב (יג, א).
(23) ראה תניא רפמ"א.
(24) ב"ר רפמ"ד.
(25) סכ"ה.
(26) ראה תניא קונטרס אחרון קנט, א. אוה"ת וישלח רמח, ב. ויחי שנט, ב. סה"מ תרל"ג ח"א ע' נב ואילך. תרנ"ה ע' נו ואילך.
(27) ראה משנה ברכות לד, ב. קידושין מא, ב. וש"נ.
(28) תשובות הריב"ש סרכ"ח. ועוד. לקו"ת ויקרא א, ג.
(29) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב.
(30) ויקרא שם.
(31) ויגש ו.
(32) ראה איכ"ר ספ"א.
(33) איוב יא, ו.
(34) שמו"ר פמ"ו, א.
(35) ראה תו"א מקץ מב, ב. מג, סע"א. סידור עם דא"ח רעג, א ואילך.
(36) ראה זהר ח"א כג, ב. ח"ב רא, ב. תו"א וסידור עם דא"ח שם.

(1) שבת פח, א.
(2) ראה ד"ה בשעה שהקדימו תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' רב).
(3) ד"ה בשעה שהקדימו דליל א' דחג השבועות תש"ט (סה"מ תש"ט ע' 147).
(4) ראה גם ד"ה בשעה שהקדימו תשי"ב (סה"מ תשי"ב ע' שב). ד"ה אנכי ה"א

בס"ד. אור ליום ועש"ק פ' במדבר, ד' סיון, ה'תשמ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע¹. וידוע הדיוק בזה במאמרי רבותינו נשיאינו הקשורים עם חג השבועות (החל ממאמרי רבינו הזקן ורבותינו נשיאינו שלאח"כ² עד למאמר נשיא דורנו בשנת תש"ט³), שמתחלת מאמר הגמרא אודות המעלה שהקדימו נעשה לנשמע, משמע, דקשירת הכתרים היתה בשביל הקדמת נעשה לנשמע, ואילו סיום המאמר הוא שקשרו להם ב' כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע (ולאו דוקא בשביל ההקדמה שהקדימו נעשה לנשמע, דאילו בשביל ההקדמה הי' צ"ל רק כתר אחד). ועוד דיוק בזה (אף שלא הובא בהדרושים בפירוש⁴, דלפי זה, הנה אפילו אם לא די בכתר אחד, כנגד הקדמת נעשה לנשמע, אלא יש צורך בשני כתרים בפ"ע, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, מדוע לא הי' כתר שלישי, כנגד הקדמת נעשה לנשמע, שלכאורה זהו כענין בפ"ע, ואדרבה, ענין גדול יותר, כמובן מדיוק הלשון בשעה שהקדימו נעשה לנשמע, ולא בשעה שאמרו נעשה ונשמע. וכן יש עוד כמה דיוקים בענין זה.

(ב) **ונקודת** הביאור בזה (כמבואר במאמרים עד למאמר נשיא דורנו), דהנה, כללות ענין אמירה זו [שהיתה קודם היום דמ"ת, שהרי מ"ת הי' רק בששה או בשבעה בסיון⁵, ואילו אמירה זו היתה בחמשה בסיון⁶] היא כללות ענין הקבלת עול, שבא קודם לימוד התורה, ובמילא גם קודם נתינת התורה, ועד כדי כך שבא גם בזמן (יום) מיוחד (חמשה בסיון). ובענין הקב"ע מצינו גם דוגמת הקדמת נעשה לנשמע, כמובא במאמרים⁷ מ"ש במשנה (במסכת ברכות בתחילתה⁸) למה קדמה שמע לוהי' אם שמוע, כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה (שזהו

תשמ"ט (תו"מ סה"מ סיון ע' שייב) הערה 46.
(5) שבת פו, ב ואילך.
(6) ראה פרש"י משפטים כד, ד.
(7) ד"ה בשעה שהקדימו באוה"ת שבועות ע' קלח. ד"ה הנ"ל תרכ"ט. תש"ט.
(8) יג, א.

הכתרים מהמקום שבו נמצאים המלאכים, והרי מקומו ומעלתו של מלאך הוא (לא בארץ, אלא) למעלה בשמים, ומשם הביאו את הכתרים להיות תכשיט לבניי (ובלשון הכתוב¹⁰: עדים), ואילו הכתרים שנתן הקב"ה בראש בניי (וכן הכתר השלישי שנתן בראשו) נעשו ע"י בני המדינה, כדברי המדרש משל לבני המדינה שעשו ג' עטרות למלך. ויש לבאר ב' ענינים אלו בעבודת ה', ע"פ הידוע¹¹ בענין אלו ואלו דברי אלקים חיים⁸, שיש לשניהם מקום בעבודת ה', וכמשנת¹² לכו"כ ענינים דוגמתם.

ג) והענין בזה, דהנה, עשיית הכתרים ע"י בני המדינה הוא כללות ענין מעשינו ועבודתנו של בניי, שע"ז פועלים את ענין הכתרים, ובאופן של שלימות, היינו, לא רק כתר עבור בני אדם (שנעשה ע"י מלאכים), אלא גם כתר של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שזהו תכלית השלימות בענין הכתר, ואעפ"כ, הרי זה נעשה ע"י תחתון — בני המדינה, היינו, שבניי נקראים כאן בני המדינה בלבד, ולא בניו או עבדיו וכיו"ב, אלא כיון שזהי מדינה של הקב"ה, קשורה כל מציאותם עם הקב"ה, כפי שמצינו להלכה בדברי הרמב"ם¹³ שלבו של המלך הוא לב כל קהל ישראל. וההסברה בזה, כיצד יש בכחם של בני המדינה לעשות את הכתרים למלך, ועד לכתר של המלך בעצמו שנתן בראשו (נוסף על הכתרים שניתנו אח"כ לבני המדינה עצמם, שני הכתרים שנתן המלך בראש בניו), דלכאורה, הרי זה ענין הקשור עם עליונים, וישנה הגזירה שעליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה¹⁴. אך הענין בזה, שבהכרח לומר, שעוד לפני¹⁵, קודם מ"ת, יש אצלם אתערותא דלעילא כו', שזהו החלק אלקה ממעל ממש¹⁵, שעליו אומרים¹⁶ נשמה שנתת בי, שעם היותה בי, בפנימיותי, הרי זה באופן שנתת (בי), וכל הנותן בעין יפה הוא נותן¹⁷, ובודאי שע"י הנותנה בעין יפה, נעשה הענין דאותי אתם לוקחים¹⁸. ועי"ז יש בכחם לפעול בשעת מ"ת (בתור הכנה לזה) עשיית ג' הכתרים.

אמנם סדר העבודה בזה הוא (כמו בכללות העבודה) מן הקל אל הכבד, והיינו, שתחילה ישנו ענין הכתרים שנותנים המלאכים

ענינה של פרשה ראשונה), ואח"כ מקבל עליו עול מצוות [פרשה שני', ובזה נכללת גם פרשה שלישית — פרשת ציצית, ששקולה כנגד כל המצוות, כמובא בפרש"י שמנין גימטריא של ציצית שש מאות, ושמונה חוטין וחמשה קשרים הרי תרי"ג]. וכמבואר במכילתא¹⁰, שכך הי' גם בהסדר דמ"ת, שאמר הקב"ה קבלו מלכותי (שזהו"ע קבלת עול מלכותו ית'), ואח"כ אגזור עליכם גזירות (שהם פרטי המצוות). וגם כאן ישנם ג' ענינים (בדוגמת ג' הענינים דנעשה ונשמע והקדמת נעשה לנשמע), קבלת עול מלכות שמים, קבלת עול מצוות, והקדמת קבלת עול מלכות שמים לקבלת עול מצוות, שמודגשת בכך שקבלת עול מלכות שמים היא בפרשה ראשונה, וקבלת עול מצוות היא בפרשה שני' (ובזה גופא יש ב' דיוקים, הא', ששמע קודמת לזהי אם שמוע, והב', ששמע נקראת פרשה ראשונה, ולאח"ז באה והי' אם שמוע בתור פרשה שני').

ג) וביאור הענין, דהנה, כללות הענין דנעשה הו"ע הקבלת עול, ואפילו הענין דנשמע (כפי המבואר כאן) הוא גם הענין דקבלת עול, אלא שזהו קבלת עול מצוות. וכללות הענין דנעשה ונשמע, שהו"ע הקבלת עול, הוא ענין עיקרי בקיום המצוות. וזהו מה שמצינו בברכת המצוות, שאע"פ שיש לכל מצוה ענינה, כוונותי וסודותי, יש חלק בברכת המצוות שהוא שוה בכל המצוות, שבברכת כל המצוות אומרים אשר קדשנו במצוותיו וצווננו [והיינו, שכיון שהם מצוותיו, והקב"ה צונו עליהם, הרי זה פועל הענין דקדשנו], שזהו הענין דנעשה. ולאח"ז באים פרטי הדברים, שזהו"ע דנשמע, שזהו סיום נוסח הברכה שבו יש חילוק בין מצוה למצוה. וכללות הענין דקבלת עול מצוות הוא שעל ידו נעשה קיום המצוות באופן של עול, והיינו, שלא נוגע (כ"כ) הבנתו והשגתו, להיותו במעמד ומצב של ביטול, כעבדא קמי מריי¹¹, שבאופן כזה צ"ל עשיית המצוה, לפי שקדשנו במצוותיו וצווננו, ובלשון הידוע שזהו הביטול אל הרצון, והיינו, דכיון שצווננו, הרי הוא בטל אל (הרצון שב) ציווי (זה).

אמנם כיון שהביטול הוא אל הציווי, הנה אע"פ שנמצא במעמד ומצב של ביטול, הרי הביטול הוא באופן שיש לו שייכות ויש בו איזה ציור, לפי הציווי שנצטווה עליו. ואע"פ שהוא בטל לכל הציוויים שבכל המצוות, הרי כיון שהברכה היא על מצוה מסויימת, ועד"ז גם הקב"ע הוא ביחס לקיום מצוה זו, יש לזה השפעה ופועל שינוי בהביטול,

9) שלח טו, לט. מנחות מג, ב — ד"ה (10) יתרו כ, ג.
שקולה מצוה זו. (11) לשון חז"ל — שבת י, א.

10) תשא לג, ו.

11) ראה לקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' שה. ועוד.
12) ראה ד"ה: ונקדשתי; להבין ענין ספה"ע. וראה ד"ה והר סיני עשן (לעיל ע'...).

13) הלי' מלכים פ"ג ה"ו.

14) תנחומא וארא טו. שמו"ר פ"ב, ג. א. שם, ו. ועוד.

15) ראה רמב"ם ה' מכירה פכ"ה ה"ד

16) (מב"ב סה, א). הלי' זכ"י ומתנה פ"א הכ"ב

17) (מב"ב עא, סע"א). ועוד.

18) ראה תנחומא אמור יז. שמו"ר פל"ג,

בהתאם לרצון פרטי זה, והיינו, שלפי החילוקים בענין הרצון, נעשה השינוי גם בקבלת עול והביטול אל הרצון. ואע"פ שלכאורה לא שייך חילוקים בענין הרצון, וכידוע¹² שהתחלת התחלקות הכחות באדם התחתון היא מהחכמה ולמטה, משא"כ בהרצון שהו"ע של מקיף, אעפ"כ, במקיף גופא יש מקיף הסמוך (הקרוב) כו', ועד"ז יש חילוקים בענין הרצון, וכפי שרואים בפשטות, שאינו דומה הרצון הקשור עם דבר שכלי להרצון הקשור עם דבר חוקי שלמעלה מהשכל, והיינו, שאע"פ שבשניהם ישנו ענין הרצון, הרי הרצון הוא בגלוי יותר דוקא בענין של חוק, משא"כ במצוות שנקראים בשם משפטים, שבהם ישנו גם ענין השכל, שמכסה ומעלים כו', ועכ"פ לא מתגלה בזה תוקף הענין דחוקה חקקתי גזירה גזרת¹³ אין לך רשות להרהר אחרי¹⁴.

(ד) **וכן** הוא גם בעבודת האדם בענין ההתבוננות (שהרי כל עבודה מתחילה בענין ההתבוננות), דכיון שזהו ענין של התבוננות בשכל, הרי זה באופן של דרגות דרגות¹⁵, וכמו ההתבוננות בגדלות האל ובשפלות האדם (כדאיתא בשו"ע¹⁶), שפועלת באדם ענין הביטול, ובהתאם לכך יש חילוק בפעולת הביטול בין התבוננות בשפלות האדם להתבוננות בגדלות האל, ובכללות הרי זה החילוק בין ב' התנועות שמתבטאות במעשה בפועל בענין דסור מרע ועשה טוב, והיינו, שההתבוננות בגדלות האל קשורה בעיקר עם הענין דעשה טוב, וההתבוננות בשפלות האדם קשורה בעיקר עם הענין דסור מרע. דהנה, מצד ההתבוננות בשפלות האדם, נעשה זהיר בתכלית הזהירות מכל הענינים שיכולים לבוא מצד ענין האדם כפי שהוא במצב של שפלות, ועד שנעשית אצלו תכלית הזהירות באופן שלא שייך אצלו מציאות של רצון בענין הקשור עם רע, לפי שמתבטל לגמרי בהענין דסור מרע. וכאשר מתבונן בעיקר בגדלות האל [בעיקר דייקא, כיון שמוכרחת להיות גם ההתבוננות בשפלות האדם, כידוע¹⁷ המשל בזה, שכדי שהטוב ישאר טוב, יש צורך בכלים טהורים, ולכן צ"ל לפנ"ז הענין דסור מרע, אלא שעיקר עבודתו ועיקר התבוננותו היא בגדלות האל], הנה לפי חילוקי הדרגות בענין ההתבוננות, יש חילוקי דרגות גם בהביטול שנעשה ע"י ההתבוננות, אבל כל זה הוא בענינים הקשורים עם טוב.

(12) ראה סה"מ תרס"ה ע' רסח ואילך.
 (13) במדב"ר ר"פ חוקת. תנחומא שם ג. ח.
 (14) רש"י ר"פ חוקת מיומא סז, ב. רמב"ם סוף ה' מעילה.
 (15) ראה גם ד"ה והר סיני עשן כולו — ח"ב ע' תצט.
 דליל ב' דחה"ש פ"ז (סה"מ שם ע' 155).
 (16) או"ח סצ"ח ס"א ברמ"א. שו"ע אדה"ז שם ס"א.
 (17) ראה לקו"ת בלק ע, ג. המשך תער"ב ח"ב ע' תצט.

בס"ד. אור לערב חג השבועות, ה'תשמ"ז

(הנחה בלתי מוגה)

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע! באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע². וידועה השאלה בזה³, דכיון שבמאמר הגמרא כאן מודגשת המעלה שהקדימו נעשה לנשמע, למה לא נאמר מהו השכר על הקדמה זו, שהרי שני הכתרים הם אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, ואילו הקדמת נעשה לנשמע (שמודגש במאמר הגמרא, שבגלל זה ניתנה להם התורה) הוא לכאורה ענין שלישי [שהרי הענין דהקדמת נעשה לנשמע אינו הסדר הרגיל, כמובא בהמשך דברי הגמרא גופא, שבשביל זה יש צורך בענין דתומת ישרים תנחם⁴, כי לולי תומת ישרים הי' צ"ל סדר הפוך⁵], ובשביל ענין זה לא נזכר שום שכר.

(ב) **והנה** נוסף על המאמר הנ"ל בגמרא אודות שני הכתרים שבמ"ת, מובא⁶ בקשר למ"ת גם מאמר המדרש⁷ בענין ג' קדושות, משל לבני המדינה שעשו ג' עטרות למלך, מה עשה המלך, נתן בראשו אחת ושנים נתן בראשם של בניו, והיינו שענין זה הי' במ"ת, שהיו אז שלשה כתרים. ויש בזה פירוש מיוחד שמקשר ב' המאמרים הנ"ל ביחד, כאילו שהמדרש והסוגיא במסכתא שבת הם באופן שמר אמר ומר אמר חדא, באופן שמשלימים אחד את השני, שזהו פירוש אמיתי שנאמר בתורה, באופן שאלו ואלו דברי אלקים חיים⁸, ועד שהלכה כמותו⁹. אבל אעפ"כ, ישנו גם הפירוש (שהובא בכמה ספרים) לפי פשטות הענינים הן במדרש והן בש"ס, שהם ב' ענינים שונים, ענין הא', שהמלאכים נתנו שני כתרים לבנ"י, וענין הב', שהקב"ה נתן שני כתרים לבנ"י (ואחד לקח לעצמו). וחילוק נוסף ביניהם, שהכתרים שנתנו המלאכים לבנ"י, הנה לפי פשטות פ"י הש"ס לקחו את

(1) משפטים כד, ז.
 (2) שבת פח, א.
 (3) ראה רד"ה בשעה שהקדימו תרס"ז (המשך תרס"ו ע' תקפח). רד"ה הנ"ל תער"ב (המשך תער"ב פ"א (ח"א ע' א)), תש"ט (סה"מ תש"ט ע' 147). ועוד.
 (4) משלי יא, ו. שבת שם, ב.
 (5) "לשמע אי מציתו קבליתו" (שבת שם), דהיינו, נשמע ואח"כ נעשה.
 (6) ראה הגהות הצ"צ לד"ה קדושים תקס"ב במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' שח. רד"ה צאינה וראינה תרס"כ, עזר"ת ותש"ח.
 (7) ויק"ר פכ"ד, ח.
 (8) עירובין יג, ב.
 (9) סנהדרין צג, ב.

וְזוּהִי גם הקדמה קרובה להתכלית והשלימות בכל ענינים אלו שתהי' לעתיד לבוא — לאחרי שכבר הי' לעולמים כו' בשעת מתן תורה (כמ"ש בתניא⁴⁴) — שלא יכנף עוד מוריך והיו עניןך רואות את מוריך⁴⁵, ותהי' התורה בשלימותה, והמצוות בשלימותם, כמצוות רצונך⁴⁶, ויהי' גילוי בחי' פנימיות עתיק⁴⁷, שבעתיק גופא הי' ענין הפנימיות, והו"ע הפנימיות שבפנימיות התענוג, ומזה מובן שזהו"ע שלמעלה מכל מדידה והגבלה. ומדרגא נעלית זו יומשך עד למטה מטה ביותר, ועד שראו כל בשר יחדיו⁴⁸, שיראו כל ענינים אלו בראי' חושית.

וְכָל זה ממהרים עוד יותר עי"ז שבכל שנה ושנה הימים האלה נזכרים ונעשים⁴⁹, נוסף לכך שבכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים⁵⁰, ועאכו"כ בבוא הימים האלה ממש, החל מר"ח דחודש השלישי, כמ"ש⁵¹ בחודש השלישי גו' ביום הזה (בר"ח, כפי שלמדים בגז"ש הזה הזה⁵²) (הזה דייקא, כמו מראה באצבעו ואומר זה⁵³) באו מדבר סיני, ויחן שם ישראל (לשון יחיד) נגד ההר⁵⁴, ואח"כ נמשך ע"י הימים שלאח"ז, ובפרט ע"י ימי הגבלה, ולאח"ז ערב זמן מתן תורתנו, ולאח"ז זמן מתן תורתנו. והענין דנזכרים שבימים אלו, ועד באופן שנעשים, היינו, שמצד בני"י נעשה כבר הכל (אֵלֶּץ אִיז שוֹיֵן אָפְגַעטאַן), הרי זה ממהר ומזרז עוד יותר, באופן שלא עיכבן אפילו כהרף עין⁵⁵, הענין דמיד הן נגאלין⁵⁶, מכל המדידות וההגבלות, שמתבטלים כל המדידות וההגבלות, אפילו דקדושה למעלה, כי לא יכנף עוד מוריך והיו עניןך רואות את מוריך, במהרה בימינו ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, למטה מעשרה טפחים, ובשמחה ובפנימיות⁵⁷, ושמחת עולם על ראשם⁵⁸.

(44) פל"ו.
 (45) ישע"ל, ל. כ.
 (46) נוסח תפלת המוספין. וראה תו"א ויחי מו, ב. תו"ח שם לו, א. רלו, ג ואילך. המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכ ואילך). סה"מ עת"ר ע' שיח. ובכ"מ.
 (47) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש רפט"ו.
 (48) לקו"ת שה"ש נא, ג.
 (49) ישע"ל מ, ה.
 (50) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בספר תיקון שובב"ם. הובא ונתבאר בספר לב דוד להחיד"א פכ"ט.
 (51) ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו. שו"ע אדה"ז אר"ח ס"א ס"ב.
 (52) יתרו יט, א.
 (53) ראה שבת פו, ב.
 (54) שמו"ר ספכ"ג.
 (55) יתרו שם, ב ובפרש"י.
 (56) כמ"ש ביצי"מ — מכילתא ופרש"י בא יב, מא.
 (57) רמב"ם הל' תשובה פי"ז ה"ה.
 (58) לשון ברכת רבותינו נשיאנו בקשר לחג השבועות — נתבאר בלקו"ש ח"ד ע' 1307. ח"ח ע' 272. ח"יג ע' 158. ועוד.
 (59) ישע"ל לה, י. נא, יא.

וְלַהֲעִיר מהמבואר בהמשך המאמר¹⁸, שבכללות עבודת האדם שענינה הוא לברר ולהבדיל בין אוכל ופסולת, יש שני אופנים¹⁹, אופן הא', שהבירור הוא מלמטה למעלה, שזהו האופן דסור מרע, ועד שמברר ומבטל אפילו דקות הרע. ואופן הב', שהבירור הוא מלמעלה למטה, שנעשה ע"י ההתבוננות בגדלות הא-ל, הקשורה עם הענין דעשה טוב, כמבואר בארוכה בהמאמר פרטי הדברים.

וְזָהוּ גם כללות החילוק שבין עבודת הצדיקים לעבודת בעלי תשובה או עבודת הבינונים²⁰. דהנה, בעל תשובה, כיון שסורו רע²¹, צ"ל אצלו הענין דסור מרע²². ועד"ז בנוגע לעבודת הבינונים, כיון שהרע הוא בתקפו ובגבורתו כתולדתו, ואדרבה, נתחזק יותר בהמשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושתי' ושאר עניני עוה"ז²³, ולענין דאתהפכא אינו שייך עדיין, לכן העבודה היא מלמטה למעלה. משא"כ עבודת הצדיקים, כיון שהצדיק אין בו רע כלל²⁴, ויתירה מזה, שהגיע למדרגה שהפך את הרע לטוב²⁴, הנה העבודה היא בטוב גופא, בדוגמת המעמד ומצב דלעתיד לבוא כאשר את רוח הטומאה אעביר מן הארץ²⁵, שאז תהי' העבודה דילכו מחיל אל חיל²⁶ בחיל וטוב גופא²⁷ (ועד לעלי' באופן שהדרגא הקודמת אינה נחשבת כלל בערך לדרגת החיל שהגיע אלי'), שזהו ענין הבירור בטוב גופא — בירור אוכל מתוך אוכל²⁸, וכן למעלה מעלה, עד יראה אל אלקים בציון²⁶.

וְכַשֵּׁם שבעבודת הבירורים עצמה יש ב' אופנים כנ"ל, הנה כן הוא גם בכללות העבודה שנחלקת לב' אופני הליכה, כמ"ש²⁹ והתהלכתי גו', הליכה מלמטה למעלה והליכה מלמעלה למטה³⁰, שזהו כללות החילוק בין עבודת התפלה, סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה³¹,

(18) בד"ה והר סיני עשן כולו הנ"ל והמשכו בד"ה ויאמר משה אל העם (סה"מ שם ע' 160) ואילך.
 (19) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' תו ואילך. שער האמונה פמ"ט ואילך. שערי תשובה קיט, ב ואילך. המשך תעריב ח"ב ס"ע א"מ ואילך.
 (20) ראה גם ד"ה בשעה שהקדימו הנ"ל פ"ד (סה"מ שם ע' 151).
 (21) לשון חז"ל — ב"מ נט, סע"ב.
 (22) ראה לקו"ת ואתחנן ט, ד.
 (23) תניא פי"ג (יח, ב).
 (24) שם פי"י.
 (25) זכרי' יג, ב.
 (26) תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה.
 (27) ראה תניא אגה"ק סכ"ו (קמה, א).
 (28) ראה המשך תעריב ח"ב ע' אי"ג. ד"ה לא הביט און ביעקב תשכ"א (סה"מ תשכ"א ע' רכ ואילך).
 (29) בחוקותי כו, יב.
 (30) ראה לקו"ת פ' ראה כו, א. אמרי בינה שער הק"ש פפ"ז ואילך. אוה"ת בחוקותי ע' תרמ ואילך. ד"ה והתהלכתי דש"פ בחוקותי תשי"א (סה"מ תשי"א ע' פג ואילך). ועוד.
 (31) ויצא כח, יב. זח"א רסו, ב. שו, ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).

מלמטה למעלה, ועבודת התורה, עלי' נאמר³² מן השמים השמייעך את קולו, וכמ"ש³³ וירד הוי' על הר סיני, באופן של המשכה מלמעלה למטה.

(ה) **ויש** לומר בטעם ההמשך והקישור שבין הענינים שבמאמר (נעשה ונשמע, ואופני הבירור מלמטה למעלה ומלמעלה למטה), ע"פ מה שמשוה בהמאמר³⁴ הענין דתפלה ותורה (מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט) שזהו בדוגמת ענין נעשה ונשמע כו'. דהנה, הענין דנעשה, ששייך לעשי' ועולם העשי', הו"ע דמוצב ארצה, ועי"ז מתקשר עם הרצון, ולמעלה יותר, עם בעל הרצון (מלמטה למעלה). והענין דנשמע, שכולל גם ענין ההבנה וההסברה, הרי זה באופן שממשיך ומוריד שכלו להתבונן בענינים שנמצאים למטה, ושם פועל הענין דנשמע מלשון³⁵ קיבוץ³⁶, לקבץ את כל הניצוצות שנמצאים למטה, ע"י ירידתו מלמעלה.

(ו) **ונוסף** על ב' הענינים דנעשה ונשמע, ישנו גם הענין דהקדמת נעשה לנשמע, שזהו כללות הענין דקבלת עול, שהוא ראשית העבודה ועיקרה ושרשה, כמבואר בארוכה בתניא³⁷, והו"ע הביטול לבעל הרצון כפי שהוא למעלה מהרצון (שלכן נקרא בעל הרצון), ומובן, שבביטול זה לא שייך לחלק בין חוקים ומשפטים או עדות וכיו"ב³⁸, וכללות הביטול הוא ביטול נעלה יותר מאשר הביטול אל הרצון, ועד שלא שייך לומר על זה "נעלה יותר", להיותו למעלה מחילוקי דרגות בענין הביטול, כיון שהביטול הוא באופן שבטל לגמרי, עד כדי כך שלא שייך שום ציור בדבר.

(ז) **והנה** כיון שבעבודת האדם כללות ענין הקבלת עול והביטול אל הרצון הו"ע של מקיף, לכן גם השכר הוא מעין זה (שהרי משכרה נדע מהותה³⁹), שקשור עם ענין הכתר. וזהו ענין שני הכתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, כי, אמירת נעשה ונשמע היתה קודם מתן תורה וקבלת

(32) ואתחנן ד, לו.

(33) יתרו יט, כ.

(34) פ"ד (סה"מ שם ע' 151). ושם:

"דהגם דהעבודות דנעשה ונשמע הן ג"כ עבודות נכונות, אך המעולה יותר מכל היא הקדמת נעשה לנשמע. ובדומא כזאת.. הגם שהעבודה דק"ש.. היא ג"כ עבודה תמה וברה, אך המובחר יותר היא העבודה דתורה.. להיות שייקר ענינה הוא בבחי' המשכה וגילוי.. מעורר למעלה ג"כ בחי' אתעדל"ע מצ"ע שאינה תלוי' באתעדל"ת כלל".*

(35) ראה סה"מ תש"ט שם ע' 147.

(36) ראה שערי תשובה קכ, ג ואילך.

(37) פמ"א.

(38) ראה גם ד"ה בשעה שהקדימו הנ"ל

פ"ב (סה"מ שם ע' 149).

(39) פל"ט (נג, א).

(* ולהעיר, שהביאור דלקמן בפנים הוא באופן אחר — שנעשה ונשמע הם תפלה ותורה, ולמעלה מזה הו"ע הקדמת נעשה לנשמע, ראשית העבודה ועיקרה ושרשה כו' (המור"ל).

התורה, אלא הכנה לזה בערב זמן מ"ת, ולכן הי' זה באופן שלמעלה מכחות המלובשים בגוף, כי אם ענין הביטול כו', ולכן הי' גם השכר שבזה ע"י ענין הכתר, שקשרו להם ב' כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע.

אמנם בכתר גופא, עם היותו ענין של מקיף, רואים בפועל שיש לו שייכות ערך ומדידה (עכ"פ המדידה דכתר) בערך הראש שעליו ניתן הכתר. ועד כדי כך, שהסימן על מלכות בית דוד (שראוי למלכות) הוא שהעטרה (כתר) הולמתו (יושבת בראשו יפה ומכוונת למדת ראשו)⁴⁰, והרי הענין דהולמתו מורה שאף שזהו כתר ומקיף, הרי זה באופן שהולם את הראש, היינו, שיש לו שייכות וערך למדת והגבלת הראש. אך כאשר מגיעים לדרגת הביטול אל בעל הרצון, שזהו למעלה מכל הרצונות, ובבעל הרצון עצמו כפי שהוא בדרגא היותר נעלית, אזי לא שייך לקשר זה עם ענין הכתר, שהוא רק לבוש (להגוף, ועם היותו לבוש נעלה, לבוש על הראש, הרי זה בכל זאת רק לבוש) להראש, ויתירה מזה, שניכר בו גם המדות וההגבלות של הראש. ולכן לא שייך שהי' כתר שלישי כנגד הקדמת נעשה לנשמע, כיון שזהו למעלה מענין שבגללו תהי' נתינת כתר, שזה שייך רק כשיש איזו שייכות וערך לענין ההגבלה.

(ח) **וזהו** בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע וכו', דהנה, הענין דהקדמת נעשה לנשמע הי' אמנם דבר הכרחי, דכיון שהענין דמ"ת הוא באופן דאנא נפשי כתבית יהבית⁴¹, ואותי אתם לוקחים⁴², אותי דייקא, שזהו בעל הרצון, הרי מובן שצ"ל דוקא הקדמת נעשה לנשמע, שזהו הביטול לבעל הרצון. ועוד זאת, שישנו גם הענין דבשעה שהקדימו כו', היינו, שנמשך במדידה של זמן (ומקום), עכ"פ בערך לגודל מעלת הענין דהקדמת נעשה לנשמע [ואח"כ נמשך באופן שקשור גם עם מלאכי השרת, שיש בכחם להיות אלו שקושרים כתרים לבנ"י, אע"פ שנשמות הם למעלה ממלאכים, למעלה אפילו ממלאכי השרת, כפי שהי' בגלוי לעת"ל (כמו כל הענינים שלעת"ל יהיו בגלוי), כמ"ש⁴³ יאמר ליעקב ולישראל (שמחיצתן תהי' לפנים ממלאכי השרת, והם ישאלו להם) מה פעל א-ל, ואעפ"כ, מלאכי השרת הם אלו שקושרים לישראל שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע]. אבל, כיון שזהו ענין של ביטול לבעל הרצון, הרי זה למעלה מכל ענין הלבוש בתכלית, ולמעלה מכל ענין הכתר כו'.

(40) ע"ז מד, א (ובפרש"י).

(42) ראה שמו"ר פל"ג, א. שם, ו. תניא

(41) שבת קה, א — כגירסת העין יעקב. פמ"ז (סז, א).

וראה לקו"ת שלח מה, סע"ד. אוה"ת יתרו ע' (43) בלק כג, כג ובפרש"י. ירושלמי שבת תתקא ואילך. ספ"ו.